

ДА СЕ ПОМНЯТ... И СТОРЯТ ДОБРИНИ НА БЪЛГАРСКАТА ГЕОГРАФИЯ И НА ОТЕЧЕСТВОТО (ПО СЛУЧАЙ 100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ДОЦ. МАРТИН ФРАНЦ ГЛОВНЯ)

Един от най-обичаните и уважавани преподаватели в специалност „География“ на Софийския университет през втората половина на ХХ в. беше преподавателят по физическа география на континентите – доц. Мартин Гловня. С голямо умение и такт и с богатия си педагогически похват той поднасяше новите знания за природата на света на своите студенти и тези относително абстрактни знания се усвояваха много добре от тях. Пишещият тези редове беше един от неговите студенти през 50-те години на ХХ в. В моя жизнен път имах възможност да бъда няколко пъти близо до него и да се уча от неговия опит, от неговия непринуден начин на общуване със студентите и със своите колеги. Това бяха годините на подготовката ми като географ, годините на съвместна работа във ВПИ – Шумен, а също и в Катедрата по ландшафтознание.

Доц. Мартин Гловня е роден на 08.11.1919 г. в София в семейство, пристигнало от Полша и приело за своя родина България. След завършване на основното и средното си образование в софийските училища записва и следва специалност „География“ в Софийския университет при доц. Гунчо Гунчев и проф. Димитър Яранов. Завършва висшето си образование като напълно изграден млад научен работник през 1943 г. Още като студент той е привлечен като библиотекар в библиотеката на сп. „География“ към Университетска библиотека, а след завършване на образованието си работи като стажант – учител в III образцова Софийска мъжка гимназия. След отбиване на военната си служба за известно време е учител във Велико Търново и гр. Кнежа. Участва в бригадирското младежко движение и работи на обект жп линия Перник–Волуяк като ръководител на младежка група.

През 1948 г. той постъпва на работа като асистент в Софийския университет. След създаването на катедра „Физическа география на България и континентите“ той вече е повишен в звание преподавател и чете лекции по въведение във физическата география и съставяне и редактиране на карти. Основният му курс е физическа география на континентите. По тази географска дисциплина той отначало пише учебник за учителските институти, а по-късно и фундаменталния си учебник за студенти географи. Този учебник излиза и като второ издание в съавторство с неговата асистентка доц. Катерина Благоева. В съавторство с проф. Д. Димитров той пише оригинален учебник по обща физическа география за учителските институти и участва в написването на учебници за средните училища с професорите Игнат Пенков и Тодор Христов и други ко-

леги. Пише редица статии в географски хрестоматии и е съставител на тези издания. Активно участва и в провеждането на учебните практики на студентите из страната. Със своята добра подготовка той ръководи редица пътуващи практикуми за преподавателска подготовка на учители от редица окръзи на страната. Със своята многостранна научна дейност в областта на геоморфоложките, физико-географските и ландшафтните изследвания доц. Гловня разработва множество научни трудове, в които прави ценни приноси в изучаването на развитието на природната среда и взаимодействието между средата и човека.

Още в един непубликуван отчет за Хидрометеорологичната служба при Министерски съвет през 1951 г., разработен от И. Иванов и М. Гловня, като разглежда проблемите на глациалния и криогенния релеф в долината на Марица в Рила, Гловня описва в долината на река Крайна по северния склон на вр. Белмекен особени скални форми, които по-късно – след 60 години – бяха описани като реликтни каменни ледници. Гловня обаче ги описва, като им дава и точния превод – *raca glacier*. По-късно те са описани като *debris rock glaciers* в англоезичната литература.

В редица свои трудове, касаещи Рила, Стара планина и Карпатите, той, самостоятелно или в съавторство, разработва и прилага натрупаните знания за глациалната и периглациалната морфоскулптура във формирането на реликтните и съвременни глациални и криогенни форми на релефа, с което прави съществен принос в развитието на нашата геоморфоложка наука. Приносен характер имат и неговите разработки за антропогенния релеф в нашата страна и изясняване на формирането на подножните стъпала в източната част на Дунавската равнина и в Югозападна Рила, където разкриват две подножни стъпала към Симитлийската котловина.

За нашата физическа география съществено значение имат и неговите възгледи, развити в учебника му за континентите, където извършва и ново оригинално поделение на европейския континент. Доц. Гловня създава и обемиста научна разработка за Република Мозамбик, която поради ранната му кончина не можа да бъде публикувана. Значителни са неговите приноси и за популяризиране на географски знания сред населението с написването на книги, брошури, статии, пътеводители за различни части на нашата страна и преди всичко за неговата любима Рила планина.

„Богата и разнообразна е работата на М. Гловня като общественик и административен ръководител в Университета и в квартала“ – пише за него проф. М. Георгиев. В своята обществена дейност в Университета той работи като зам.-декан и декан на Факултета. Оказва ценна помощ на Република Мозамбик при полагане на основите на висшето образование след получаване на своята независимост. Доц. Гловня като преподавател във Факултет – филиала на Софийския университет в гр. Шумен и по-късно във ВПИ – Шумен е изпълнявал прецизно задълженията си като ръководител на катедра „Геогра-

фия“ и като член на Академичния съвет на Института. Неоченима е неговата помощ и при организацията на новата специалност „География на туризма“ в ГГФ на Университета, където той водеше обучението по физическа география на избрани континенти. „Той е дългогодишен член на комисията по транскрипция и на редакционни съвети на издателства, списания и др.“, пише за него доц. М. Контева.

Със своята голяма научна ерудиция, разностранни интереси, с научното си творчество, със своя педагогически такт и подход, с любовта си към студентите, отношението към колегите в Университета Мартин Франц Гловня заема достойно място в плеядата на бележитите български географи. Поклон, учигелю и колега!

Проф. Ангел Велчев

Постъпила април 2019 г.